

اسناد حمل و نقل دریایی و اعتبارات اسنادی

(با تأکید بر رویه‌های استاندارد بین‌المللی بانکی)

تألیف

دکتر حیدر حسن زاده

(دکتری حقوق خصوصی از دانشگاه شهید بهشتی)

دکتر علی آریایی‌پور

(دکتری حقوق تجارت بین‌الملل از فرانسه)

(اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز)

سیدرضا میرزایی

(کارشناس ارشد حقوق تجارت بین‌الملل)

(دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل)

انتشارات آریان

۱۳۹۷

- سرشناسه : موسوی، سیدرضا، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور : اسناد حمل و نقل دریایی و اعتبارات اسنادی (با تاکید بر رویه‌های استاندارد بین‌المللی بانکی) / تألیف سیدرضا موسوی، علی آریایی‌پور، حیدر حسن‌زاده.
مشخصات نشر : تهران: انتشارات آریان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری : ۲۶۰ ص:؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک : 978-600-9879-35-9 : ۲۹۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست : فیبا
نویسی :
یادداشت : کتابنامه.
موضوع : قانون دریایی
موضوع : Maritime law
موضوع : اعتبار اسنادی
موضوع : Documentary credit
موضوع : بازرگانی بین‌المللی
موضوع : International trade
موضوع : حمل و نقل دریایی
موضوع : Shipping
شناسه افزوده : آریایی‌پور، علی، ۱۳۵۳ -
شناسه افزوده : حسن‌زاده، حیدر، ۱۳۵۴ -
رده بندی کنگره : ۳۷۱۵۱ : ۳۷۱۵۰/م : K1150
رده بندی دیویی : ۳۳۰
شماره کتابشناسی : ۵۱۶۶۸۴
ملی :

انتشارات آریان

اسناد حمل و نقل دریایی در اعتبارات اسنادی (با تاکید بر رویه‌های استاندارد بین‌المللی بانکی)

تألیف: دکتر علی آریایی‌پور، دکتر حیدر حسن‌زاده و سید هاشم موسوی

ناشر: انتشارات آریان

ناظر فنی: هادی عبدی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۷۹-۳۵-۹

قیمت: ۲۹۰۰۰ تومان

آدرس: خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، کوچه فاتحی داریان، پلاک ۶ طبقه اول

تلفن: ۶۶۹۷۱۳۴۴

در تجارت بین الملل امروزی، روش های متنوعی برای تضمین و پرداخت وجه در معاملات در نظر گرفته شده است. یکی از مهم ترین و در عین حال مقبول ترین این روش ها، اعتبار اسنادی می باشد. این مکانیسم پرداخت با توجه به یک سری اسناد به یک روش کاربندی در پرداخت وجه در بین بازرگانان مبدل شده است. یکی از بارزترین منحصه های این روش پرداخت، اسناد محور بودن آن می باشد. اسناد مورد استفاده در اعتبار اسنادی علاوه بر اینکه برای تأمین شرایط مورد نیاز در پرداخت وجه متمرکز می باشد، نقش آن ها در آگاهی اشخاص درگیر در اعتبار اسنادی در رابطه با حمل نامه بیمه نامه مبدأ و مقصد بازرگانی کالا و ... بسیار مهم و پررنگ می باشد.

در حقوق تجارت بین الملل، اعتبارات اسنادی وسیله ای برای ارتباط مالی میان دو طرف معامله می باشد. چنان که از طرف های بین المللی برمی آید؛ به موجب اعتبار اسنادی یک بانک (بانک گشاینده اعتبار) به درخواست و بر اساس دستورات یک مشتری (متقاضی گشایش اعتبار) یا از جانب خود، بدهی را در وجه یا به حواله کرد شخص ثالثی (ذی نفع اعتبار) بپردازد. این اصطلاح معمولاً در خرید و فروش های بین المللی که موضوع آن کالا یا خدمات است، مورد استفاده قرار می گیرد.

بنابراین اعتبار اسنادی در جهت هر چه بهتر اجرا کردن تعهدات ناشی از قرارداد پایه به کار می رود، و از طرف دیگر مطالبه وجه اعتبار، صرفاً در ازای ارائه مجموعه اسنادی است، که حاکی از انجام تعهدات فروشنده کالا در اجرای تعهداتش می باشد. در این رابطه شناخت اسناد و ویژگی های مهم آن، که دارای شرایط ویژه و مخصوص به خود می باشند، بسیار مهم و حیاتی به نظر می رسد. اسنادی مانند بارنامه، راه نامه غیر قابل معامله، اسناد پوشش دهنده بیمه و ... که مانند یک قلب تپنده باعث به جریان افتادن یک اعتبار اسنادی تا رسیدن به مقصد نهایی و اماره ای بر ارسال

صحیح کالا در این مکانیسم پرداخت می‌باشند، بسیار حائز اهمیت است. به‌طور مثال، بارنامه به عنوان یک سند حمل مورد استفاده در اعتبار اسنادی، بیانگر مالکیت کالای مورد حمل می‌باشد، همچنین این سند به عنوان یک سند حمل نشان می‌دهد که کالا به متصدی حمل تحویل داده شده است. بررسی شرایط و ضوابط هر یک از این اسناد می‌تواند به روند پیشرفت این ابزار پرداخت کمک شایانی نماید. چرا که اعتبار اسنادی بدون این اسناد چیزی جزء یک واژه بی‌ثمر نمی‌باشد، به دیگر سخن، کالبد اعتبار اسنادی در تجارت بین‌الملل بر اسناد آن مستحکم می‌شود.

مطالعه حاضر تلاش کرده است با توجه به منابع موجود بر نقش و عملکرد اسناد حمل و نقل دریایی در اعتبار اسنادی، این روش پرداخت را بیش از پیش مورد شناسایی قرار داده، شرایط و ضوابط مورد نیاز در این اسناد را به صورت موجه و علمی نقد و بررسی نماید. در تحقیق صورت گرفته، تلاش شد، با توجه به مطالعات انجام شده، منابع و مقررات موجود آرای محققان و صاحب نظران و تحقیقات صورت گرفته در این زمینه، به نتایج گام‌های دست یابیم.

در اعتبارات اسنادی، می‌توان اهمیت این گونه اسناد را با یک بررسی علمی و تحلیلی بیشتر نمایان کرد. با در نظر گرفتن این که استاندارد از این گونه اسناد، روز به روز در حال گسترش در عرصه تجارت می‌باشد، لیکن اغلب حقوق دانان، از جمله قضات و وکلا معمولاً تصویری نادرستی از ماهیت اعتبارات اسنادی و ویژگی‌های خاص اسناد آن در ذهن دارند. برای توجیه این عدم شناخت، دو دلیل اساسی می‌توان برشمرد: نخستین دلیل اینکه از حیث حقوقی، اسناد مورد نیاز در اعتبار اسنادی پیچیده و ناشناخته هستند، و دومین دلیل آن است که اعتبار اسنادی عملاً در حوزه تخصص تعداد کمی از حقوقدانان قرار دارد، لذا معمولاً نخستین باری که یک حقوقدان در حرفه خود با مجموعه اسناد مهم اعتبارات اسنادی مواجه می‌شود، آن هنگامی است که با یک پرونده یا موضوع مطرح شده در این زمینه مواجه می‌گردد و باید با بررسی در اسناد و مدارک پیچیده و مهمی که اطلاعات کافی نیز از آن در دسترس ندارد، تصمیمات بسیار حساس و مهمی را اتخاذ نماید.

نقش اسناد و تأثیر آن در روابط طرفین، یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین موضوعات در اعتبارات اسنادی می‌باشد، که شناخت این ویژگی مهم، کمک شایانی در جهت رفع اختلافات و مشکلات احتمالی در آینده می‌کند، همچنین یکنواخت شدن و جهانی شدن شکل کار (عملیات، اسناد و مدارک) و به دنبال آن فرمول‌ها و تشریفات مورد نیاز و تکمیل عملیات اعتبارات اسنادی از ابتدا تا انتها و نیز اقلام و تعداد اسناد و مدارک مورد نیاز مبادله و روش‌های تنظیم اسناد در یک شکل همساز، باید مورد توجه خاصی قرار گیرد.

برای دستیابی به یک نتیجه منطقی، پلان و نقشه راه بدین صورت بود. در فصل اول با عنوان "مربوط به اعتبارات اسنادی، UCP600 و ISBP" به مباحث شکلی و ماهوی اعتبارات اسنادی از آغاز تا به امروز به صورت مختصر پرداخته شده و تمامی موضوعات مرتبط به آن قرار گرفته و قرار گرفت. فصل دوم با عنوان "اسناد حمل در حمل‌ونقل دریایی (از طریق قایق و مقررات داخلی و بین‌المللی)" به شناخت بیشتر این اسناد و انواع و کارایی آن پرداخته و آن‌ها را مورد واکاوی قرار داده است. همچنین اسناد حمل (بارنامه، الکترونیک و چگونگی به رسمیت شناختن آن‌ها نیز در انتهای این فصل مورد بررسی قرار گرفته است. فصل سوم این با عنوان "اسناد حمل‌ونقل دریایی در اعتبارات اسنادی و رویه‌های استاندارد بین‌المللی بانکی (ISBP)" به نقش و جایگاه این اسناد پرداخته و تکنیک آن‌ها را به شیوه‌ای منتقدانه مورد بررسی قرار داده است. به عبارت دیگر مورد ۱۹ تا ۲۲ اعتبارات اسنادی که مربوط به اسناد حمل‌ونقل دریایی است از دید حمل مرکب یا چندگانه شروع شده (ماده ۱۹)، و در پی آن با بارنامه (ماده ۲۰)، به نامه دریایی غیرقابل معامله (ماده ۲۱) و بارنامه حمل دربست (ماده ۲۲) ادامه می‌دهد، با رویکرد مقررات اعتبارات اسنادی و رویه‌های استاندارد بین‌المللی بانکی تا حد امکان تجزیه و تحلیل شده است. به‌هرروی مؤلفین به‌قصد روشن‌نمایی این ابهامات نگارش این کتاب را آغاز کردند ... ، تا چه قبول افتد و چه در نظر آید ...

فهرست مطالب

فصل اول : مروری بر اعتبارات اسنادی، UCP600 و ISBP..... ۱۵

۱-۱- تاریخچه..... ۱۶

۱-۲- تعریف اعتبارات اسنادی..... ۱۸

۱-۳- اصول حاکم بر اعتبارات اسنادی..... ۲۰

۱-۳-۱- اصل استقلال..... ۲۱

۱-۳-۲- اصل مطابقت کامل اسناد با شرایط اعتبار اسنادی..... ۲۱

۱-۳-۳- خصوصیات اعتبار اسنادی..... ۲۲

۱-۳-۴- مهذب بانک گشاینده..... ۲۲

۱-۳-۵- تنوع..... ۲۳

۱-۳-۶- مرادفات شامل..... ۲۳

۱-۳-۷- کاربرد و..... ۲۳

۱-۳-۸- تأمین مالی متعادل..... ۲۴

۱-۳-۹- اقدام بر اساس اسناد..... ۲۴

۱-۳-۱۰- انعطاف پذیری..... ۲۵

۱-۳-۱۱- تخمین دریافت ها و پرداخت ها..... ۲۵

۱-۳-۱۲- تسهیل اجرای سیاست کنترل ارز..... ۲۵

۱-۳-۱۳- محدودیت ها و معایب استفاده از اعتبار اسنادی..... ۲۶

۱-۳-۱۴- کاربرد در معاملات نقدی..... ۲۶

۱-۳-۱۵- معضل مغایرت اسنادی..... ۲۶

۱-۳-۱۶- گران بودن اعتبار اسنادی..... ۳۱

۱-۳-۱۷- آموزش ناکافی..... ۳۲

۱-۳-۱۸- اسناد معمول (جعلی)..... ۳۲

۱-۳-۱۹- مزایای اعتبار اسنادی..... ۳۳

۱-۳-۲۰- پوشش بزرگترین ریسک صادرکننده و واردکننده..... ۳۳

۱-۳-۲۱- سهولت سنجش وضعیت اعتباری..... ۳۴

۱-۳-۲۲- تأمین نیاز مالی صادر کننده و واردکننده..... ۳۴

۱-۳-۲۳- ابزار کنترل..... ۳۴

[illegible]

۶۱	۱-۹-۳- سند حمل (بارنامه).....
۶۳	۱-۱۰- اعتبارات اسنادی الکترونیکی.....
۶۴	۱-۱۱- ماهیت حقوقی و قوانین حاکم بر اعتبارات اسنادی.....
۶۶	۱-۱۱-۱- ویژگی‌های حقوقی اعتبارات اسنادی.....
۶۷	- اجزای طیف ویژگی‌های حقوقی اعتبارات اسنادی.....
	۱- فرمالیسم - تئوری ظاهر و شکل اسناد و مدارک (اصالت شکل و ظاهر)
۶۷	
۶۸	۲- مالکیت محل.....
۷۰	۳- وصف مصونیت، عدم ورود ایرادات و استثناءها.....
۷۱	۴- اصل استقلال.....
۷۳	۵- اصل انطباق دقیق اسناد با شروط اعتبار.....
۷۵	۱-۱۱-۲- روابط حقوقی طرفین اعتبارات اسنادی.....
۷۵	۱-۱-۲-۱- رابطه متقاضی و ذی‌نفع.....
۷۸	۱-۱۱-۲-۲- روابط ذی‌نفع با بانک‌ها.....
۷۸	۱-۱-۲-۳-۱- روابط ذی‌نفع و بانک صادرکننده.....
۷۹	۱-۱۱-۲-۳-۲- روابط ذی‌نفع و بانک کارگزار.....
۷۹	الف- بان‌بان ابلانکننده.....
۸۰	ب- به عنوان بانک صادرکننده.....
۸۰	ج- به عنوان بانک وصول‌کننده اسناد.....
۸۰	د- به عنوان بانک معامله‌کننده.....
۸۱	۱-۱۱-۳-۳- روابط بین بانک‌ها.....
۸۱	۱-۱۱-۴- روابط متقاضی و بانک صادرکننده.....

فصل دوم: اسناد حمل و نقل دریایی (از منظر قوانین و مقررات داخلی و

۸۳	بین‌المللی).....
۸۴	۱-۲- بارنامه دریایی.....
۸۷	۱-۲-۱- تاریخچه بارنامه دریایی.....
۸۸	۱-۲-۲- تحولات تدوین مقررات بارنامه دریایی.....
۸۸	۱-۲-۳- مقررات هارتر.....
۸۹	۱-۲-۴- مقررات بروکسل (لاسه).....
۹۰	۱-۲-۵- مقررات لاهه ویزی.....
۹۱	۱-۲-۶- مقررات هامبورگ.....
۹۲	۱-۲-۷- مقررات بارنامه دریایی در حقوق ایران.....

- ۱-۳-۳- رابطه قرارداد حمل و نقل دریایی و بارنامه دریایی ۹۲
- ۱-۳-۴- اوصاف بارنامه دریایی ۹۳
- ۱-۴-۱-۳- مکتوب بودن بارنامه دریایی ۹۳
- ۱-۴-۱-۴- مندرجات بارنامه دریایی ۹۳
- ۱-۴-۲- تاریخ بارنامه دریایی ۹۶
- ۱-۴-۳-۱-۴-۳- اعضاء بارنامه دریایی ۹۷
- ۱-۴-۴-۱-۴-۴- نسخ بارنامه دریایی ۱۰۰
- ۱-۵-۱-۲- بارنامه دریایی به عنوان دلیل قرارداد ۱۰۲
- ۱-۵-۱-۳- بارنامه دریایی و اصل نسبی بودن قراردادها ۱۰۳
- ۱-۵-۲-۲- تعارض حق ثالث با اصل نسبی بودن قراردادها در بارنامه دریایی ۱۰۴
- ۱-۵-۲-۵-۱-۲- نظریه نمایندگی ۱۰۴
- ۱-۵-۲-۵-۲- نظریه تمهید به نفع ثالث ۱۰۵
- ۱-۵-۳-۲-۵-۳- نظریه حق ناشی از ماهیت بارنامه دریایی ۱۰۶
- ۱-۵-۳-۲-۵-۴- بارنامه دریایی به عنوان رسید کالا ۱۰۷
- ۱-۵-۷-۱-۲- سند بارنامه دریایی ۱۱۰
- ۱-۵-۸-۱-۲- قابلیت انتقال بارنامه دریایی ۱۱۰
- ۱-۵-۸-۱-۲- صدور بارنامه دریایی به نام شخص معین ۱۱۵
- ۱-۵-۸-۲-۲- صدور بارنامه دریایی به حواله کرد شخص معین ۱۱۶
- ۱-۵-۸-۳-۲- صدور بارنامه دریایی به عورت حامل ۱۱۷
- ۲-۲- انواع بارنامه دریایی ۱۱۸
- ۱-۲-۲-۱- انواع بارنامه از جهت وضعیت و کتبت ۱۱۸
- ۱-۲-۲-۱-۱-۲-۲- بارنامه دریایی تمیز یا غیر مخلد (اندر ماروٹ) ۱۱۸
- ۱-۲-۲-۲-۱-۲-۲- بارنامه دریایی غیر تمیز یا مخلدش (مروٹ) ۱۲۳
- ۲-۲-۲-۲-۱-۲-۲- انواع بارنامه دریایی از جهت تعدد وسایل حمل و نقل ۱۲۳
- ۲-۲-۲-۲-۱-۲-۲- بارنامه دریایی مستقیم ۱۲۳
- ۲-۲-۲-۲-۲- بارنامه دریایی غیرمستقیم یا سراسری ۱۲۴
- ۲-۲-۲-۳-۲-۲- بارنامه دریایی حمل و نقل مرکب یا ترکیبی (فیاتا) ۱۲۶
- ۳-۲- اسناد حمل (بارنامه) الکترونیکی ۱۳۳

فصل سوم: اسناد حمل و نقل دریایی (در اعتبارات اسنادی و ISBP) ۱۴۷

- ۱-۳- ویژگی‌های اسناد حمل ۱۴۹
- ۱-۳-۱- ویژگی‌های خاص ۱۴۹

۱۵۰.....	۳-۱-۱-۱- سند حمل دربرگیرنده حداقل دو شیوه حمل
۱۵۲.....	۱- مالکیت، قابلیت معامله و انتقال
۱۵۲.....	۲- کنترل بر کالا
۱۵۳.....	۳- تحویل کالا
۱۵۳.....	۳-۱-۱-۲- بارنامه
۱۵۳.....	۱- مالکیت، قابلیت معامله، انتقال
۱۵۴.....	۲- کنترل بر کالا
۱۵۴.....	۳- تحویل کالا
۱۵۵.....	۳-۱-۱-۳- راه نامه دریایی غیرقابل معامله
۱۵۶.....	۳-۱-۱-۴- بارنامه حمل دربست
۱۵۷.....	۳-۱-۲- ویژگی‌های مشترک
۱۵۷.....	۱- ارسال‌کننده و گیرنده
۱۵۹.....	طرف اطلاع
۱۶۰.....	۲- تسحیح و تغییر در محتوای اطلاعات
۱۶۲.....	۱- الزامات امضاء
۱۶۳.....	۵- علائم حمود
۱۶۴.....	۶- کالا، تحویل و بیش از یک بارنامه
۱۶۵.....	۳-۱-۳- چرخه اسناد حمل
	۳-۱-۳-۱- مرحله ۱: شناخت دقیق ماهیت سند حمل درخواستی تحت
۱۶۵.....	اعتبار اسنادی
۱۶۶.....	۳-۱-۳-۲- مرحله ۲: تهیه سند حمل درخواستی
۱۶۶.....	۳-۱-۳-۳- مرحله ۳: مسیر اسناد حمل تا ترویل کالا
۱۶۷.....	۳-۱-۳-۴- کاربرد اسناد در ترخیص کالا
	۳-۲- اقدامات مربوط به سند حمل تحت اعتبار اسنادی و UCP 600
۱۶۷.....	۳-۱-۲- کلیات
۱۷۰.....	۳-۲-۲- سند حمل دربرگیرنده حداقل دو شیوه متفاوت حمل
۱۷۰.....	۳-۱-۲-۲- کاربرد ماده ۱۹ مقررات UCP 600
۱۷۳.....	۳-۲-۲- معیارهای اصلی در ماده ۱۹
۱۷۳.....	۱- "دو شیوه متفاوت حمل"
۱۷۴.....	۲- "به هر نامی"
۱۷۴.....	۳- "حاوی نام حمل‌کننده و امضاء"

- ۴- "اعلام ارسال، در اختیار گرفتن، یا بارگیری کالا در محل مندرج در اعتبار اسنادی" ۱۷۵
- ۵- "تاریخ حمل" ۱۷۶
- ۶- "محل ارسال، در اختیار گرفتن، یا بارگیری کالا، و مقصد نهایی" ۱۷۷
- ۷- "کشتی و/ یا بندر موردنظر" ۱۷۸
- ۸- "نسخ کامل" ۱۷۸
- ۹- "شرایط قرارداد حمل" ۱۸۰
- ۱۰- "حمل درست" ۱۸۱
- ۱۱- "ترنس شیمپنت یا انتقال کالا از یک وسیله نقلیه به وسیله نقلیه دیگر" ۱۸۱
- ۳-۲-۳- بارنامه ۱۸۲
- ۳-۱-۳- کاربرد ماده ۲۰ مقررات UCP 600 ۱۸۲
- ۲-۲-۲- معیارهای اصلی در ماده ۲۰ ۱۸۴
- (۱) "هر نامی" ۱۸۵
- (۲) "حاوی نام کامل کننده و امضا" ۱۸۵
- (۳) "بارگیری شده به روی کشتی" ۱۸۷
- (۴) "تاریخ حمل" ۱۸۷
- (۵) "کشتی مورد نظر" ۱۹۰
- (۶) " ... حاوی نام بندر ... اعتبار به عنوان بندر بارگیری نیست" ۱۹۱
- (۷) "نسخ کامل" ۱۹۳
- (۸) "شرایط قرارداد حمل" ۱۹۴
- (۹) "حمل درست" ۱۹۵
- (۱۰) "ترنس شیمپنت" ۱۹۵
- ۳-۲-۴- راه نامه دریایی غیر قابل معامله ۱۹۶
- ۳-۴-۳- کاربرد ماده ۲۱ مقررات UCP 600 ۱۹۶
- ۲-۴-۲- معیارهای اصلی در ماده ۲۱ ۱۹۸
- ۵-۲-۳- بارنامه حمل درست ۱۹۹
- ۳-۲-۵- قابلیت اعمال ماده ۲۲ مقررات UCP 600 ۱۹۹
- ۳-۲-۵-۲- معیارهای اصلی در ماده ۲۲ ۲۰۱
- (۱) "به هر نام" ۲۰۱

۲۰۱	(۲) "اشاره به حمل درست"
۲۰۱	(۳) "امضا شده"
۲۰۳	(۴) "بارگیری بر روی کشتی"
۲۰۳	(۵) "تاریخ حمل"
۲۰۶	(۶) "از بندر بارگیری به بندر تخلیه"
۲۰۸	(۷) "نسخ کامل"
۲۰۹	(۸) "قرارداد حمل درست"
۳-۳	صورت الکترونیکی اسناد حمل و نقل دریایی (با ارجاع به UCP600 و
۲۱۰	۱C۱۱/۱C۱۲
۲۱۲	۳-۴- معایرت‌های رایج در اسناد حمل
۲۱۵	سختن پایانی
۲۲۳	ضمائم
۲۲۴	۱. یادشماره از دویچه‌های استاندارد بین‌المللی بانکی در متن کتاب
۲۵۵	۲. مآخذ برای مطالعه و استفاده
۲۵۵	- فارسی
۲۵۹	- انگلیسی